Een daverend debuut in digitale tijden. Over ‘Het is warm in de hivemind’ van Maxime Garcia Diaz

Bas van ’t Wout

Publicatiedatum: 27 september 2023

Beeldende kunst kan via nieuwe technieken als virtual reality een directe connectie maken met de sterk gedigitaliseerde wereld. Voor poëzie lijkt deze mogelijkheid er minder te zijn. Poëzie is taal en taal is weliswaar ook online ruim voorradig, maar in een poëziebundel van papier is de digitale revolutie toch moeilijker te vatten. Maxime Garcia Diaz weet hier met haar radicale debuutbundel *Het is warm in de hivemind* echter wel raad mee. Ze geeft de poëzie een compleet nieuwe dimensie door de beeldtaal van het internet met verschillende taalregisters te omarmen. Deze internettaal komt in haar bundel zowel naar voren in technisch en wetenschappelijk taalgebruik, slang en jongerentaal. Ook zien we dit terug in het veelvuldig gebruik van Engels, tekens als ‘@’, ‘#’, en ‘&’, volledig uitgetikte URL’s en teksten die onderstreept zijn (en via een lijst met verwijzende webadressen achterin de bundel een link naar een webpagina vormen). Door deze verwijzingen te volgen en door rond te neuzen in de krochten van het net, ontstaat er een situatie waarin de gedichten zowel op de papieren bladzijde als op het internet beleefd worden.

Maxime Garcia Diaz.
Bron: Foto: Mateo Vega.

Dit klinkt allemaal misschien speels, maar vrolijk probeert Garcia Diaz ons niet te stemmen over deze online wereld. De hivemind uit de titel staat voor zoiets als een collectief bewustzijn als het internet zelf. Maria Barnas geeft in haar recensie in NRC over deze bundel aan dat een Amerikaans defensieprogramma ‘waarin wordt toegewerkt naar een superbrein dat uiteindelijk ieders gedachten en alle op aarde beschikbare informatie zou moeten bevatten’ ook een hivemind is. [1] Hier is het naast warm ook duister. Men kan door de technologie de vrije wil of identiteit zomaar verliezen. Deze hivemind komt af en toe zelf aan het woord en het duister is in het derde gedicht over een dode ruimte zelfs letterlijk een personage:

> ☾ het duister bereidt zich voor op transformatie
> begint te vervormen het duister wordt een dode ruimte
> naadloos, haarloos. genadeloos als een iphone
> en je hebt last van verlatingsangst

De turbulente en uiterst originele vorm van de winnares van het NK Poetry Slam in 2019 krijgt verdere inhoud via een gefragmenteerde blik op een door computers bestuurde dystopische werkelijkheid. Al valt ook te beargumenteren dat Garcia Diaz niet zozeer een toekomstbeeld schetst, maar eigenlijk onze huidige tijd beschrijft. We vallen in een konijnenhol waar haar gedichten gaan over hoe nieuwe generaties (groten)deels opgroeien in een online wereld. We volgen het personage ‘floor wolkenveldt’, geboren in 2013, die nog nooit een scherm heeft gezien dat niet door aanraking bediend kon worden. In een ander gedicht, compleet in het Engels geschreven, leeft de ik-figuur volledig in een *infinite game* op het internet. Komt deze ik dan uiteindelijk toch in de buitenlucht op de fiets, dan is het groen van de bomen veel te fel.

In het gedicht vol tijdsprongen en perspectiefwisselingen getiteld ‘Artificielle’ staat echtheid versus simulatie centraal als we rondgeleid worden in een themapark à la Disney. We zijn in dit lange gedicht ook getuige van belevenissen in een semi-digitale variant van het paleis van Versailles in de buurt van Parijs. Hierin lopen heden en verleden in elkaar over door gebruik van technologie, zoals een iPad met augmented reality.

> inside every skinny legend
> is a decapitated queen
>
> in de Conciergerie hef ik de Histopad in de lucht
> nu is de herinnering een opeenstapeling van laagjes
> augmented verjaardagstaart
>
> het flinterdunne vlies van video game graphics:
> het schamele bedje, het kamerscherm
> tussen haar en de bewakers,
>
> swan puff for applying powder to the face,
> the queen’s headband in cotton and black lace
>
> haar pruik, die niet bestond, die ik verzon
> moi, Imagineer

We zien de realiteiten hier opstapelen als de laagjes van een verjaardagstaart, die overigens om de zoveel strofen als kleine tekening afgebeeld staat in dit gedicht. Een historische koningin wordt vergeleken met hedendaagse vrouwelijke celebrities (‘skinny legend’). Vervolgens zijn we met de ik-figuur in de Conciergerie en deels in een virtuele realiteit. Dan schakelen we naar de koningin met poeder op het gezicht en eindigen met de ik-figuur, die aangeeft dat de pruik van de koningin niet echt is, maar verzonnen.

Hoewel de bundel een zeer experimenteel en vernieuwend karakter heeft, plaatst Garcia Diaz zich ook nadrukkelijk in een traditie. In het gedicht ‘mad girl theory’ is Allen Ginsbergs bekende regel ‘I saw the best minds of my generation’ omgevormd tot ‘ik zag de beste meisjes van mijn generatie’. Deze meisjes worden enerzijds ‘vernietigd door verdriet’ of ‘waanzin’, anderzijds tonen deze meisjes in de bundel kracht. De ik-figuur heeft een hamer gevonden en ‘het is tijd om te verbrijzelen.’ We zien vrouwelijke sterren (zoals Ariana Grande) voorbij komen, die de weg enigszins kwijt lijken te zijn, maar lezen ook citaten van sterke feministische kunstenaars en denkers zoals Jenny Holzer en Donna Haraway. Het idee van de technologisch hybride mens, de mens als cyborg van Haraway, vormt een rode draad in de hele bundel. Het cybernetische karakter van deze generatie geeft dus wellicht kracht en vooruitgang, maar heeft ook een hoge prijs. De ik-figuur lijkt aan totale vervreemding te lijden. Door de constante schermbeleving is er een grote afstand ontstaan tot het lichaam: ‘TH1S 1S N0T MY RE@L F@CE & B0DY’ schreeuwen de technische hiëroglyfen op de pagina. Ook de connectie met de ouders (de vorige generatie) is volgens het slotgedicht moeizaam te maken, omdat de taal van emoticons niet door iedereen begrepen wordt.

Voor deze hyperactuele bundel ontving Garcia Diaz de C. Buddingh’-prijs voor het beste poëziedebuut. Als iemand deze posthumanistische tijden raak weet te vatten, dan is zij het wel. Ondanks het krachtige beeld dat de gedichten uitstralen, zijn ze bij vlagen ongrijpbaar, door hun associaties, perspectiefwisselingen, geleende teksten, en houvast wordt niet gegeven. Het is menselijk om te proberen alles een plek te geven en zo enige grip te krijgen in een fluïde wereld. Toch lijkt het in deze bundel minstens zo belangrijk om tijdens de leeservaring (inclusief het deel dat zich online afspeelt), te voelen hoe de fragmenten van het leven, zowel digitaal als analoog, over zaken als familie, individu, politiek, spel, kracht en verdriet, allemaal door elkaar lopen en langs elkaar zweven in een ruimte die zowel virtueel als tastbaar is, materieel en ideologisch is en zowel in het hoofd als in het hart zit. Deze thema’s heeft Garcia Diaz weergaloos en hoogst experimenteel verpakt in een verontrustend visioen over onze gedigitaliseerde tijd.

Noot

[1] Maria Barnas, ‘Een web als een korset om aardevlees,’ *NRC*, 10 juni 2022.

Over de auteur

Bas van ’t Wout studeerde een aantal jaar Psychologie aan de Open Universiteit, maar stapte over op de studie Algemene Cultuurwetenschappen. Zijn interesse gaat hierbij uit naar onderwerpen op het raakvlak van poëzie, kunst en filosofie.

Bas van ’t Wout, ‘Een daverend debuut in digitale tijden. Over de poëziebundel *Het is warm in de hivemind* van Maxime Garcia Diaz’, *Locus – Tijdschrift voor Cultuurwetenschappen* 26 (2023). https://edu.nl/fxadp

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

© 2023 Open Universiteit | Lees de disclaimer en de privacyverklaring van de OU | Voor het colofon zie Over LOCUS |
Voor contact met de redactie kunt u mailen naar locus@ou.nl